

JĀ!

DEMOKRĀTIJAS STIPRINĀŠANA SKOLĀ

DEMOKRĀTIJĀ!

MĒS, TĀPAT KĀ BITES, DZĪVOJAM SAIMĒ. TĀPAT KĀ KATRA BITE IR SVARĪGA RŪPĒS PAR STROPU, TĀ MĒS KATRS ESAM NOZĪMĪGS, VEIDOJOT LABĀKU VALSTI, EIROPU UN PASAULI.

IDEJU STROPS

INFORMĒ, IESAISTA, IEDVESMO
UN ATBALSTA PEDAGOGUS

JĀ!

14/2022

"Ideju strops" top projektā "DemokrātiJĀ". Projekta mērķis ir stiprināt demokrātijas kultūru Latvijas skolās. Ikvienu izglītības procesā iesaistītā JĀ! demokrātiskai un cieņpilnai apziņai, stājam un saziņai klasē, skolā, pilsētā, valstī ir mūsu nākotnes pamats. Saki arī savu JĀ!

Projektu "DemokrātiJĀ" finansē Islande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds". Projektu īsteno biedrība "Eiropas Kustība Latvijā" sadarbībā ar Fondu atvērtai sabiedrībai "DOTS".

AKTUALITĀTES

1.

Eiropas Jaunatnes gads

Seko jiet līdzi informācijai par pasākumiem, iespējām saņemt finansējumu savu iniciatīvu īstenošanai [Eiropas Jaunatnes gadā](#)

2.

Jauniešu iespējas Eiropas Savienībā

Izziniet jauniešu iespējas kampaņā #acisvaļā.

Kampaņā #acisvaļā, jaunieši tiek aicināti stāstīt par gūto pieredzi #ErasmusPlus, #DiscoverEU, Eiropas Solidaritātes korpusā vai kādā citā ES programmā un laimēt datoru!

Vēl līdz 15. novembrim jauniešiem, kas ir piedalījušies kādā no ES atbalstītajiem projektiem, ir iespēja pieteikties izaicinājumam. Lai piedalītos, ir tikai jādalās ar projektā gūto pieredzi sociālajos medijos – Facebook vai Instagram.

Dalības noteikumi ir pieejami [Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā mājaslapā](#).

Jauniešu organizācijām, interešu grupām, dažādām iestādēm, kas strādā ar jauniešiem, un citiem interesentiem, aicinām stāstīt jauniešiem par viņu iespējām, izmantojot kampaņas ietvaros radītos stāstus un ziņas, ko varat atrast Eiropas Komisijas sociālo mediju kontos Facebook un Instagram -> @EiropasKomisija.

3.

Iepazīstieties ar Jaunatnes likuma grozījumiem!

Saeima konceptuāli atbalsta grozījumus Jaunatnes likumā (02.06.2022.)

Drukāt Drukāt bez attēliem

Saeima ceturtdien, 2.jūnijā, pirmajā lasījumā atbalstīja [grozījumus](#) Jaunatnes likumā, kas tostarp paredz līdz 30 gadiem pagarināt vecumu, līdz kuram persona uzskatāma par jauniešu.

Kā akcentēts likumprojekta anotācijā, arī Eiropas Komisija definē jauniešus līdz šādam vecumam, turklāt Erasmus+ projektos, aktivitātēs var iesaistīties jaunieši vecumā līdz 30 gadiem. Šobrīd likumā noteikts, ka jaunieši ir persona vecumā no 13 līdz 25 gadiem.

Tāpat grozījumi paredz pienākumu izveidot un nodrošināt mehānismu jauniešu neformālās izglītības procesā iegūto prasmju atzīšanai darba tirgū. Plānots, ka neformālās izglītības atzīšanas procesu līdz 2023.gada 30.jūnijam noteiks Ministru kabinets.

Likumprojekts paredz precizēt arī kārtību, kādā organizējams pašvaldību jauniešu domju darbs, lai sekmētu jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā, sadarbību, pieredzes apmaiņu un iniciatīvas darbā ar jaunatni. Tāpat plānots noteikt prasības pašvaldībām par to, kā veicams darbs ar jaunatni.

Likumā plānots nostiprināt arī Latvijas Jaunatnes padomes lomu, nosakot, ka šī biedrība pārstāv un īsteno Latvijas jaunatnes organizāciju un organizāciju, kas strādā ar jauniešiem, kopīgās intereses. Tāpat plānots noteikt, ka par jaunatnes organizāciju var kļūt ne vien biedrības, bet arī nodibinājumi.

Grozījumi nepieciešami, lai uzlabotu jauniešu dzīves kvalitāti, radot un iesaistot jauniešus viņus atbalstošās vides veidošanā, kā arī uzlabojot darbā ar jaunatni iesaistīto personu kompetences. Tāpat likumprojekta mērķis ir veicināt jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, kā arī veicināt jauniešu konkurētspēju

NODERĪGI RESURSI

Projekta DemokrātiJĀ tīmekļvietnē www.demokratijaskola.lv pieejami daudzveidīgi izziņas, mācību un metodiskie materiāli demokrātijas kultūras stiprināšanai skolā. Mājaslapa tiek regulāri papildināta ar jauniem materiāliem.

1. _____

Galda spēle "DemokrātiJĀ" – spēles elementi, instrukcija, idejas un papildus materiāli [šeit](#).

2. _____

Metamo kauliņu komplekts jēgpilnām sarunām klasē – maketi, apraksts, idejas izmantošanai [šeit](#).

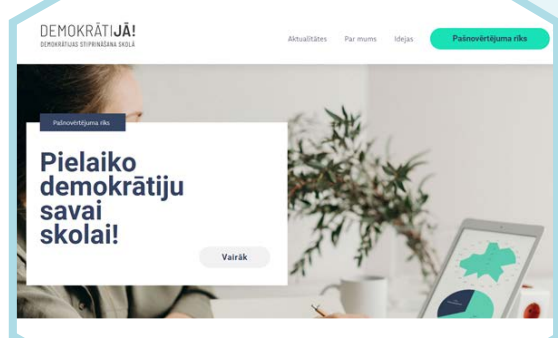
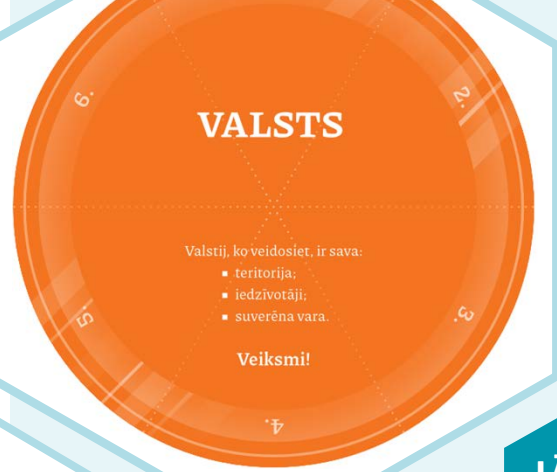
3. _____

Skolas demokrātijas kultūras pašnovērtējuma rīks "Pielaiķo demokrātiju savai skolai!" [šeit](#).

4. _____

Jauniešu veidoti plakāti Loesjē tehnikā diskusijām par demokrātiju, sabiedrību, vērtībām.

Plakāti izstrādāti projekta "DemokrātiJĀ" hakatonos "Darīt ir darbības vārds" 2022. gada pavasarī. Plakāti pieejami

5.

Video lekciju cikls "Demokrātija un vieta. Demokrātija un skola. Demokrātija un pilsēta"

Vada Jānis Ķīnasts, Pilsētvides plānotājs un dizainers, Cēsu Pluriversitātes kurators un oficiālais New Bauhaus vēstnieks. Video apskata būtiskus jautājumus vidusskolēniem piemērotā veidā: Vai vieta ir tikai telpa?; Kas ir Tavs gravitācijas centrs (lietas, vietas, vērtības, kas Tevi satur kopā)?; Kā skola saistās ar jēdzieniem, kas raksturo demokrātiju: vieta, telpa, robežas, ainavas, limiti, prasmes, gaisotne, laiks, rūpes un gādība?; Kāda būs rītdienas skola?; Kā nepazaudēt skolas dziļumu?; Kā skola var radīt rūpes un gādību par pasauli, proaktīvu interesi par citu tiesībām, labklājību un brīvībām? Video izmantojami kā izziņas materiāls pirms rakstiskām vai mutiskām diskusijām.

6.

Valsts prezidenta saruna ar jauniešiem "Kā atdzīvināt vārdus?" un mācību materiāls darbam klasē.

Saruna notika festivālā Lampa 2022. gada 2. jūlijā. Tajā tiek analizēti vārdi demokrātija, piederība, atbildība u.c.

7.

Video lekcija "Demokrātija dabā".

Prof., Dr. biol. Arvīda Barševska stāstījums mudina paskatīties uz demokrātiju no cita skatpunkta. Lekcija būs noderīgs materiāls gan izziņai, gan diskusijām pamatskolas un vidusskolas skolēniem.

Mācību un metodiskais materiāls "Kā nosargāt demokrātiju?"

Mācību un metodiskais materiāls ir paredzēts vidusskolēniem padziļinātā kursa "Sociālās zinātnes II" paraugprogrammas tematā "Taisnīga sabiedrība un valsts" vai arī kursa "Vēsture II" paraugprogrammas sadaļās "Kari un konflikti" un "Valsts". Izmantojams arī pamatkursa "Vēsture un sociālās zinātnes I" vai "Sociālās zinātnes un vēsture" satura diferenciacijai, individualizācijai, realizējot sasniedzamos rezultātus vispārīgajā apguves līmenī (SR: 2.1., 2.3., 5.1., 5.2.) un optimālajā apguves līmenī (SR: 1.6., 2.1., 2.2., 4.1., 5.1.).

Eiropas Savienības mājas Izglītības resursu centrs.

ES māja
Izglītības
resursu centrs

Eiropas Savienības mājas Izglītības resursu centrs Latvijas pedagogiem piedāvā mūsdienīgus izziņas materiālus – puzzles, atmiņas spēles, kartes, ES valstu karogus, grāmatas u.c. atbalsta materiālus, kas bagātinās mācību procesu, pilnveidos skolēnu zināšanas un izpratni par Eiropas vērtībām, mudinās interesēties par apkārt notiekošo, analizēt un sarunāties par to, kā Eiropu kopā veidot vēl labāku.

Ikviena pedagoga materiālus var iegūt lietošanā no vienas līdz četrām nedēļām, izvēloties tos katalogā [Izglītības resursu centra katalogs.pdf](https://www.esmaja.lv/katalogs.pdf). Materiāli tiek pasūtīti, rakstot to kodu un vēlamo izmantošanas laiku uz e-pastu esmaja@esmaja.lv.

Šobrīd Eiropas Savienības mājas Izglītības resursu centrā ir pieejami vairāk kā 60 dažādi materiāli (lielākā materiālu daļa vairākos eksemplāros), taču materiālu klāsts tiek regulāri papildināts. Gaidām jūsu pasūtījumus, kā arī ieteikumus materiālu klāsta papildināšanai uz e-pastu esmaja@esmaja.lv.

Šobrīd Eiropas Savienības mājas Izglītības resursu centrā ir pieejami vairāk kā 60 dažādi materiāli (lielākā materiālu daļa vairākos eksemplāros), taču materiālu klāsts tiek regulāri papildināts. Gaidām jūsu pasūtījumus, kā arī ieteikumus materiālu klāsta papildināšanai uz e-pastu esmaja@esmaja.lv.

JĀ!

07.06.2022

Demokrātija dabā

Prof., Dr. biol. Arvīda Barševska stāstījums mudina paskatīties uz demokrātiju no cita skatpunkta. Lekcija būs noderīgs materiāls gan izziņai, gan diskusijām pamatskolas un vidusskolas skolēniem.

Personības loma sabiedrībā un dabā

Lekciju skatīt šeit!

JĀ!

Ceļa karte "Latvijas skolu demokratizācija. Demokrātija ir process un mērķis"

Projektā "DemokrātiJĀ" Latvijas izglītības jomas ekspertu, skolotāju, skolu vadību komandu un atbalsta personālam tika aktualizēts demokrātijas jēdziens un tā daudzpusība, piedāvājot tiešsaistes mācības un e-kursu "DemokrātiJĀ", kur multimediju formā tika sniegts padziļināts ieskats un priekšstats par demokrātijas vērtībām, demokrātisku pārvaldību un tās īstenošanu no procesa un mērķa skatupunktiem. Tāpat gan tiešsaistes, gan pašmācības e-kursa ietvaros vairāk nekā 500 izglītotāji mācījās un dalījās ar idejām, kā jēgpilni iekļaut demokrātijas aspektu ikdienas darbā, veicinot lielāku izpratni par demokrātiju un viņu pašu iesaisti demokrātisko procesu attīstībā. Apkopojot un analizējot projekta gaitā uzkrāto informāciju, ir radīta šī Ceļa karte, kas ir pieejama gan www.demokratijaskola.lv, skolo.lv, gan mape.skola2030.lv platformās.

Ikdienā un mācību procesā pilnveidojam sevī un skolēnos [Demokrātijas kompetences!](#) (Eiropas Padome, 2018)

VĒRTĪBAS

- Novērtēt cilvēka cieņu un cilvēktiesības;
- Novērtēt kultūras daudzveidību;
- Novērtēt demokrātiju, tiesiskumu, taisnīgumu, vienlīdzību un likuma spēku.

ATTIEKSMES

- Atvērtība kultūras dažādībai, citām pārliecībām, pasaules uzskatiem un praksēm;
- Respekts;
- Pilsoniskā domāšana;
- Atbildība;
- Pašefektivitāte;
- Tolerance pret dažādo un nezināmo.

PRASMES

- Pašvadītas mācīšanās prasmes;
- Analītiskās un kritiskās domāšanas prasme;
- Klausīšanās un novērošanas prasmes;
- Empātija;
- Elastība un pielāgošanās spēja;
- Lingvistiskās, komunikatīvās un daudzvalodu prasmes;
- Sadarbības prasmes;
- Konfliktu risināšanas prasmes.

ZINĀŠANAS UN KRITISKĀ IZPRATNE

- Zināšanas un kritiska izpratne par sevi;
- Zināšanas un kritiska izpratne par valodu un komunikāciju;
- Zināšanas un kritiska izpratne par pasauli.

Demokrātija ir gan mērķis, gan process,

tādējādi jāizceļ ne tikai didaktiskais aspekts (mācīšana), bet arī mācīšanās – mijiedarbība starp iesaistītajiem spēlētājiem – skolas vadību, skolotājiem, vecāku kopienu, sadarbības un sociālajiem partneriem un, protams, skolēniem, demokrātiju praktizējot, izdzīvojot ikdienā.

(Edgars Bērziņš,
projekta DemokrātiJĀ satura eksperts)

ĪSTENOJAM DEMOKRĀTISKAS SKOLAS PAMATPRINCIPUS

Iesaistīt
ikvienu

Ievērot
cilvēka
cieņu

Dažādība
ir vērtība

Dzīvot
mierā

Visiem
nodrošināt
vienādas
iespējas

(Tool for democratic school development,
2020)

9 soļi rīcībai

Bērni un jaunieši mācās ne tikai no tā, ko viņiem tieši māca mācību jomu ietvaros, bet arī no tā, kādā vidē tie dzīvo – vai skolā pieaugušie ir svarīgāki par bērniem vai Rietumu zināšanas ir nozīmīgākas par citu pasaules daļu zināšanām? Noskaidrojiet, cik demokrātiska ir jūsu skola, izpildot [Pašnovērtējuma rīku](#)! Pilnveidojiet demokrātiju savā skolā!

Kā skolēni iesaistās jūsu skolas pārvaldībā? Skolēniem, kuri ir tieši iesaistīti skolas lēmumu pieņemšanā, ir lielāka iespēja attīstīt demokrātiskās prasmes. Iepazīstieties ar pētījuma ["Jauniešu līdzdalība un skolēnu pašpārvaldes: esošā prakse un potenciāls attīstībai"](#) ziņojumu! Kāda situācija ir jūsu skolā? Ko varat pilnveidot?

Demokrātijas kompetences ir stiprināmas kā caurvija visās mācību jomās, ne tikai vēsturē un sociālajās zinībās, piemēram, atbilstoši lasāmie teksti valodu jomā, valsts budžeta aprēķināšana matemātikā u.c. Idejas darbam dažādos mācību priekšmetos [šeit](#).

Izvēlieties mācību metodes, kas ir piemērotas demokrātijas prasmju stiprināšanai, piemēram, kooperatīvā mācīšanās, savstarpējā vērtēšana, diskusijas, debates. Idejas daudzveidīgām metodēm, kas sekmē demokrātijas prasmju stiprināšanu [šeit](#).

Klases iekārtojums. Vienojieties par jūsu klases vērtībām un pārrunājiet, vai klases vidē tās īstenojas un tiek stiprinātas? Ja jūsu klases vērtība ir sadarbība – vai galdu izkārtojums, izvietojums telpā to veicina? Izveidojiet klasē "Miera vietu" – fizisku vietu, kurā skolēni jūtas labi un var nomierināties, pārrunāt konfliktus, atpūsties. Pārveidojiet klases telpu, ja nepieciešams! Par telpu kā vidi demokrātijai sīkāk izziņiet video lekcijā [Demokrātija un skola!](#)

Izstrādājiet klases hartu. Harta no klases noteikumiem atšķiras ar saturu – tā ietver gan skolēnu tiesības, gan atbildības. Pirms Hartas izstrādes, iepazīstieties ar [Bērnu tiesību konvenciju](#)!

Ieviesiet līdzdalīgo budžetēšanu klasē un skolā. Līdzdalīgā budžetēšana ir demokrātisks process, kurā skolēni paši nolemj, kā tērēt daļu skolas vai klases budžeta, vienlaikus īstenojot sev nozīmīgus uzlabojumus, izprotot, kā veidojas izmaksas u.c. Īstenojot līdzdalīgo budžetēšanu ir svarīgi, lai skolēni paši ierosinātu idejas par to, kas viņuprāt ir nepieciešams, tad balsot par izvirzītajām idejām, kā arī paši aktīvi iesaistās ideju realizācijā. Skolēni mācās uzņemties atbildību, prezentēt savas idejas, praktizēt lemšanu un atklātību. Ar līdzdalīgās budžetēšanas piemēriem Latvijas skolās aicinām iepazīties [šeit](#)!

Māciet skolēniem izvirzīt idejas, pamatot tās un balsot! Balsot var par Ziemassvētku dekorācijām klasē; par dziesmu, kas skanēs starpbrīdī; par ekskursijas maršrutu un jebkuru citu kopīgi pieņemamu lēmumu. Ar dažādiem vēlēšanu simulāciju piemēriem var iepazīties internetā, piemēram, [sākumskolas skolēnu vēlēšanas Līvānos](#), mācību plāns [Es balsoju par...](#) u.c.

Mācīšanās nebeidzas skolā. Uzsāciet sadarbību ar vietējām nevalstiskajām vai jauniešu organizācijām. Par jauniešu iespējām un nozīmību sabiedrībā ir izveidoti vairāki video, kas pieejami [biedrības Eiropas Kustība Latvijā youtube kontā](#). Ar jauniešu organizāciju sarakstu varat iepazīties [šeit](#)!